

Õiguskantsler

Hr Olav Avarsalu
Keskkonnainspeksioon
valve@kki.ee

Teie 23.05.2019 nr

Meie 13.08.2019 nr 7-4/191162/1903990

Soovitus lubada sunniraha vabatahtlikku tasumist

Austatud härra Avarsalu

Õiguskantslerilt paluti hinnangut, kas Keskkonnainspeksioon (KKI) on Portjee OÜ-le sunnirahanõuet esitades järginud seadusi ja hea halduse tava.

Leian, et täitemenetluse algatamine olukorras, kus sunnirahanõude saaja on haldusorganile teatanud valmisolekust sunniraha tasuda, ei ole kooskõlas seaduste ega hea halduse põhimõttega. Haldusmenetluse seaduse § 5 lõige 2 näeb ette, et haldusmenetlus viiakse läbi võimalikult lihtsalt ja kiiresti, vältides üleliigseid kulutusi ja ebameeldivusi isikutele. Kohtutäituri kaasamine olukorras, kus see ei ole tegelikult vajalik, toob isikule kaasa nii ebameeldivusi kui ka tarbetuid kulutusi.

[Asendustäitmise ja sunniraha seadus](#) (ATTS) ei välista sunnirahanõude vabatahtlikku täitmist. Seda võimalust toetab ka mitme riigiameti ja kohtu praktika, samuti on vabatahtliku täitmise võimaldamine kooskõlas üldise hea halduse põhimõttega.

Sunniraha rakendamise praktika

Keskkonnainspeksioonil on õigus teha ettekirjutusi rikkumise kõrvaldamiseks. Kui isik määratud kuupäevaks rikkumist ei kõrvalda, võib talle määrata sunniraha.

Sunniraha määramise kohta tuleb esmalt teha hoiatus. See tähendab, et isikut tuleb teavitada sunniraha rakendamise võimalusest ja selle suuruselt. Üldiselt tehakse ettekirjutus rikkumise kõrvaldamiseks ning hoiatus sunniraha rakendamise kohta ühes dokumendis.

Sunniraha rakendatakse tavaliselt kahel viisil.

Näiteks Tallinna Linnaplaneerimise Amet, Konkurentsiamet, Päästeamet ning Muinsuskaitseamet kinnitasid, et võimaldavad maksta sunniraha vabatahtlikult, enne kui algatavad haldustäitemenetluse. Selleks saadetakse isikule teade, et temalt on otsustatud nõuda sunniraha, määratakse nõude vabatahtliku täitmise tähtaeg ning teavitatakse, et kui sunniraha jääb maksmata, edastatakse kohtutäiturile täitekorraldus. Sunniraha vabatahtlik täitmine ei vabasta ettekirjutuse täitmisest.

Keskkonnainspeksioon on aga seadust tõlgendanud selliselt, et kui ettekirjutuse täitmise tähtjaks pole rikkumist kõrvaldatud, koostatakse täitekorraldus kohtutäiturile. Isik, kellele sunniraha määratakse, võib sellest teada saada alles siis, kui kohtutäitur edastab võlgnikule täitmisteate. Kui sunniraha vabatahtlikult tasumise võimalust ei pakuta, tuleb isikul tasuda sunniraha ja kanda ka täitemenetluse algatamisega kaasnevad kulud.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Kõnealusel juhul soovis äriühing kanda määratud sunniraha Keskkonnainspektiooni kontole, aga kuna täitemenetlus oli juba algatatud, paluti tal see tasuda otse kohtutäiturile. Selle juhtumi puhul lisandus 300 euro suurusele sunnirahale 72 eurot täitemenetluse alustamistasu.

Sunniraha rakendamist reguleerivad normid ja vabatahtliku täitmise lubamine

Asendustäitmise ja sunniraha seaduse § 7 lõike 1 kohaselt tuleb enne sunnivahendi (sh sunniraha) kohaldamist teha adressaadile kirjalik hoiatus. Hoiatuse sunniraha rakendamise kohta võib saata koos ettekirjutusega või eraldi kirjaga. ATTS § 9 lõige 1 näeb ette, et kui ettekirjutust ei ole hoiatuses märgitud tähtjaks täidetud, antakse kohtutäiturile täitekorraldus sunniraha sisse nõuda. Seaduseelnõu seletuskirja kohaselt on täitekorralduse andmine haldusesisene menetlustoiming, millega algatatakse haldustäitemenetlus. Täitekorralduse võib anda üksnes siis, kui kõik eeldused sunnivahendi rakendamiseks on selleks hetkeks olemas ([eelõu seletuskirja](#) lk 14). ATTS § 15 lõike 1 kohaselt nõutakse sunniraha sisse täitemenetluse seadustikus sätestatud korras nagu kohtuotsusest tulenev rahaline nõue.

Ükski õigusakt ei välista sunniraha vabatahtliku täitmise lubamist. ATTS § 9 reguleerib täitekorralduse koostamist olukorras, kus ettekirjutust täidetud ei ole. ATTS § 15 reguleerib üksnes olukorda, kus täitemenetlus on juba algatatud ning on tekkinud täitemenetlusega kaasnevad kulud. Samas ei välista kumbki säte võimalust, et enne haldustäitemenetluse algatamist lubatakse isikul sunnirahanõude täita vabatahtlikult.

Sunniraha määramise otsust võib võrrelda kohtuotsuse täitmisega, nagu viidatud ATTS § 15 lg-s 1. Selle kohaselt on rahalise kohustuse vabatahtliku täitmise tähtaeg 30 päeva ([halduskohtumenetluse seadustiku](#) § 168 lg 1¹). Ka tsiviilvaidluste korral on riigile välja mõistetud rahalise nõude vabatahtlikuks täitmiseks ette nähtud 30 päeva alates kohtuotsuse jõustumisest ([tsiviilkohtumenetluse seadustiku](#) § 461 lg 2).

Riigikohus on leidnud, et sunniraha rakendamisel tuleb ATTS-i kohaldada koostoimes [haldusmenetluse seaduse](#) (HMS) põhimõtetega. HMS § 35 lõige 1 p 2 ja § 40 lõige 2 näevad ette, et haldusorgan peab teavitama isikut sunniraha rakendamisest pärast ettekirjutuse täitmise tähtaja möödumist, kuid enne sunniraha sissenõudmise alustamist. Teavitus võimaldab tasuda sunniraha ilma sissenõudmiseta ja kohtutäituri tasuta (Riigikohtu otsus [3-3-1-72-14](#), p 19).

Kui võlgnik on avaldanud soovi nõude vabatahtlikuks täitmiseks ning seda ka teeb, puudub ka vajadus täitemenetluse algatamiseks.

Palun Keskkonnainspektioonil edaspidi anda isikutele võimalus tasuda sunniraha vabatahtlikult ja otse inspektioonile. Palun andke hiljemalt 02.09.2019 teada, kuidas soovitus järgite.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: OÜ Portjee

Sandra Sillaots 693 8410
Sandra.Sillaots@oiguskantsler.ee